

บทคัดย่อ

บทคัดย่อดุษฎีนิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์:

กรณีศึกษา หมู่บ้านบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย

พันตำรวจโท ชัยพร พานิชอัตรา

ธันวาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทศนา

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน และประเมินผลในการพัฒนามีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ พิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้น แสดงผลดังนี้

ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงการสำรวจ แบ่งการศึกษาเป็น 4 ส่วน คือ

1. การศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีอายุเฉลี่ย 44 ปี มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรีขึ้นไป ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆในชุมชน ประมาณ 3 ใน 4 ของผู้ให้ข้อมูล โดยไม่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมการมีส่วนร่วมในชุมชน มีประมาณ 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมงานวิจัย มีการประกอบอาชีพทำสวนและรับจ้างประมาณ 2 ใน 3 ของผู้ให้ข้อมูล มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ย 8,122.73 บาทต่อเดือน

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ พบว่าตัวแปรของปัจจัยทางด้านสังคม มีการรับรู้ต่อการปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ อยู่ใน “ระดับปานกลาง” ทุกตัวแปร อันได้แก่ ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม การลดความขัดแย้งในชุมชน การพึ่งพาตนเองเพื่อพัฒนาชุมชน และการสร้างความเหนียวแน่นหรือความเข้มแข็งในชุมชน ส่วนตัวแปรของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีการรับรู้ต่อการปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์อยู่ใน “ระดับปานกลาง” ทุกตัว

แปรเช่นกันอันได้แก่ ความมั่นคงและปลอดภัยในทรัพย์สินตนเองในชุมชน การรักษาผลประโยชน์ในชุมชน และการบำรุงรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นและในตัวของปัจเจกทางด้านจิตวิทยาสังคม พบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มีเกณฑ์การรับรู้ในระดับน้อย การเข้าร่วมงานในชุมชนด้วยความสมัครใจ มีเกณฑ์การรับรู้ในระดับปานกลาง การเข้าร่วมงานกับชุมชนเพื่อต้องการผลประโยชน์ มีเกณฑ์การรับรู้ในระดับต่ำ การมีเจตคติที่ดีต่องานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มีเกณฑ์การรับรู้ในระดับสูง ส่วนความถี่ของการเข้าถึงสื่อต่างๆ พบว่า การรับสื่อวิทยุโดยเฉลี่ย 29 ครั้งต่อเดือน การรับสื่อโทรทัศน์ โดยเฉลี่ย 15 ครั้งต่อเดือน ทางการบอกเล่า โดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน ทางหนังสือพิมพ์ โดยเฉลี่ย 8 ครั้งต่อเดือน การรับสื่ออื่นๆ (นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วเช่น แผ่นพับ) โดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน และมีผู้ไม่เคยได้รับสื่อเลย 1 ราย

3. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ อยู่ในระดับ “ไม่มีส่วนร่วม” ทั้ง 5 มิติ อันได้แก่ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมประเมินผลในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

4. ผลการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยกับการมีส่วนร่วม หรือไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับระดับน้อย โดยไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มีจำนวน 12 ตัวแปร ได้แก่ การมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม การลดความขัดแย้งในชุมชน การพึ่งพาตนเองเพื่อพัฒนาชุมชน การสร้างความเหนียวแน่นหรือเข้มแข็งในชุมชน ความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สิน การรักษาผลประโยชน์ในชุมชน การบำรุงรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น การมีความรู้เกี่ยวกับงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ การเข้าร่วมงานในชุมชนด้วยความสมัครใจ การเข้าร่วมงานในชุมชนเพราะต้องการผลประโยชน์และการมีเจตคติที่ดีต่องานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยความถี่ของการเข้าถึงสื่อ ในระดับมาก โดยไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ในการทำกิจกรรม 3 ระยะ ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมได้มากขึ้น ตามหลักการของ J. Lofland ใน 6 ด้าน (มีการกระทำ มีกิจกรรม มีแบบแผน มีความสัมพันธ์ในกลุ่ม

มีส่วนร่วม มีสภาพทางสังคม) และได้นำยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลง (strategies of change) มาใช้ดำเนินการ 1 ลักษณะ คือ Persuasive Strategy โดยเป็นการโน้มน้าวจิตใจ ซึ่งผิดถูก ให้เกิดมีทัศนคติและสร้างค่านิยมที่ดีใหม่ พร้อมกับใช้เทคนิค F.S.C. (Future Search Conference) มาดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยการฝึกอบรม การทดลองปฏิบัติคล้ายจริง การประชุมชี้แนะแนวทางปฏิบัติในกิจกรรม ซึ่งพบว่า ในการตรวจสอบระยะแรก การร่วมมือเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมยังไม่รวมตัวกันมากนักไม่ค่อยสนใจการร่วมงานกันเป็นกลุ่ม ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมากนัก ยังเฉื่อยชาและต่างคนต่างทำงาน ซึ่งต่อมาในระยะที่ 2 ได้ปรับปรุงแนวทางและสอดคล้องในแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม เน้นการใช้ยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลง(strategies of change) ทำให้มีพฤติกรรมใน 6 ด้านเปลี่ยนไป มีการเข้ากลุ่ม มีการแสดงออกมากขึ้น มีการกระทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น โดยทุกคนในกลุ่มร่วมมือกันแสดงความคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลงานที่ทำสำเร็จไปแล้ว ส่วนในระยะที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ เป็นไปอย่างดีมากทุกคนเข้าใจและดำเนินกิจกรรมกันเองได้โดยไม่ต้องแนะนำ มีการเข้าร่วมกันแสดงความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติงานกันทุกคน พร้อมทั้งนำเสนอข้อบกพร่องให้กลุ่มอื่นปรับปรุงด้วย

ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยทดสอบเปรียบเทียบผลก่อนกับหลังการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ใน 5 มิติ พบว่า ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์จะมีระดับ “ไม่มีส่วนร่วม” (คะแนนเฉลี่ย 1.22) แต่เมื่อมีกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมเข้าไปทำให้หลังการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์จะมีระดับเป็น “มีส่วนร่วม” (คะแนนเฉลี่ย 1.86) โดยการมีส่วนร่วมในมิติต่างดังเปรียบเทียบได้ดังนี้ ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมคิด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.23 โดยหลังจากพัฒนาการมีส่วนร่วมคิดแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยเป็น 1.76 ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมวางแผน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.20 โดยหลังจากพัฒนาการมีส่วนร่วมวางแผนแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยเป็น 1.87 ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.23 โดยหลังจากพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยเป็น 1.92 ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมปฏิบัติ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.18 โดยหลังจากพัฒนาการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยเป็น 1.85 ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมประเมินผล มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.29 โดยหลังจากพัฒนาการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยเป็น 1.94